

Rue Joseph II 40/8, 1000 Briuselis
Tel. + 32 (0)2 234 6510
El. paštas ccbe@ccbe.eu
Interneto svetainė www.ccbe.eu

Europos pagrindinių
advokato profesijos principų chartija
ir
Europos advokatų profesinės etikos kodeksas

2019 metų leidimas

Į 2019 metų leidinį įtraukti 2019 m. gegužės 17 d. plenarinėje sesijoje patvirtinti Chartijos (g) principo komentaro pakeitimai.

Atsakingasis redaktorius: Philip Buisseret

Viršelio iliustracija: © Gunnar3000, šaltinis Fotolia.com.

Europos advokatūrų ir advokatų draugijų tarybos (angl. CCBE) pagrindinis tikslas – atstovauti savo nariams, t. y. advokatūroms ir advokatų draugijoms, nepaisant to, ar jie yra tikrieji nariai (t. y. Europos Sąjungos, Europos ekonominės erdvės ir Šveicarijos Konfederacijos advokatūros ir teisininkų draugijos); asocijuotiems nariams ar stebėtojų teises turintiems nariams, visais abipusiai svarbiais klausimais, susijusiais su advokato profesijos vykdymu, su teisine valstybe susijusios teisės ir praktikos bei teisingumo vykdymu, plėtojimu, taip pat esminiais pačios teisės pokyčiais tiek Europoje, tiek tarptautiniu mastu (CCBE įstatų III straipsnio 1 dalies a punktas).

Šiuo atžvilgiu taryba atstovauja advokatūras ir teisininkų draugijas, vienijančias daugiau negu 1 milijoną Europos advokatų.

Europos advokatūrų ir teisininkų draugijų taryba patvirtino du steigimo pagrindų dokumentus, kurie yra įtraukti į šią brošiūrą ir papildo vienas kitą, tačiau labai skiriasi tarpusavyje savo pobūdžiu.

Naujausias dokumentas yra Europos pagrindinių advokato profesijos principų chartija, priimta 2006 m. lapkričio 24 d. Briuselyje vykusioje plenarinėje sesijoje. Chartija nėra etikos kodeksas. Ji skirta taikyti visoje Europoje, ne tik Europos advokatūrų ir teisininkų draugijų tarybai priklausančiose valstybėse, asocijuotose valstybėse ir valstybėse stebėtojuose. Chartija pristato dešimt pagrindinių principų, kurie bendrai reglamentuoja advokato profesijai galiojančias nacionalines ir tarptautines taisykles.

Be viso kito, chartijos tikslas yra padėti advokatūrų asociacijoms, siekiančioms savo nepriklausomybės, ir gerinti advokatų supratimą apie advokato vaidmens visuomenėje svarbą; ji skirta tiek patiems advokatams ir sprendimus priimančioms asmenims, tiek visuomenei.

Europos advokatų profesinės etikos kodeksas sukurtas 1988 m. spalio 28 d. Jis keistas tris kartus; paskutinį kartą pataisos įdiegtos 2006 m. gegužės 19 d. Oporto mieste vykusioje plenarinėje sesijoje. Kodeksas yra privalomas visoms valstybėms narėms: visi šių šalių advokatūroms priklausančios advokatai (nepaisant to, ar jų advokatūros yra visateisės, ar priklauso asocijuotoms CCBE narėms, ar yra šalies stebėtojos statusas), privalo laikytis kodekso, vykdydami tarpvalstybinę veiklą Europos Sąjungoje, Europos ekonominėje erdvėje ir Šveicarijos Konfederacijoje, taip pat asocijuotose šalyse ir stebėtojų statusą turinčiose šalyse.

Šiuos du dokumentus sudaro pirmojo dokumento komentaras ir antrojo dokumento aiškinamasis memorandumas.

Nėra reikalo akcentuoti šiuose dviejuose dokumentuose išdėstytų normų, kurios yra Europos advokato profesinės etikos pagrindas ir kurios padeda formuoti Europos advokatą bei Europos advokatūrą, svarbos.

2008 m. sausio 31 d.

TURINYS

6

EUROPOS PAGRINDINIŲ ADVOKATO PROFESIJOS PRINCIPŲ CHARTIJA

7

EUROPOS PAGRINDINIŲ ADVOKATO PROFESIJOS PRINCIPŲ CHARTIJOS KOMENTARAI

11

EUROPOS ADVOKATŲ PROFESINĖS ETIKOS KODEKSAS

1.	ĮŽANGA.....	11
1.1.	Advokato vaidmuo visuomenėje.....	11
1.2.	Profesinės etikos taisyklių prigimtis.....	11
1.3.	Kodekso paskirtis.....	12
1.4.	Ratione personae taikymo sritis.....	12
1.5.	Ratione materiae taikymo sritis.....	12
1.6.	Sąvokos	13
2.	BENDRIEJI PRINCIPAI.....	13
2.1.	Nepriklausomumas.....	13
2.2.	Pasitikėjimas ir sąžiningumas.....	13
2.3.	Konfidencialumas.....	14
2.4.	Kitų advokatūrų ir teisininkų draugijų taisyklių laikymasis	14
2.5.	Nesuderinama veikla.....	14
2.6.	Asmeninė reklama	14
2.7.	Kliento interesai	14
2.8.	Advokato atsakomybės klientui ribojimas	14

3.	SANTYKIAI SU KLIENTAIS	14
3.1.	Nurodymų priėmimas ir teisinės pagalbos pasibaigimas	14
3.2.	Interesų konfliktas	15
3.3.	<i>Pactum de Quota Litis</i>	15
3.4.	Honorarų reglamentavimas.....	15
3.5.	Avanso mokėjimas	15
3.6.	Honoraro dalijimasis su kitų profesijų atstovais	15
3.7.	Bylinėjimosi išlaidos ir teisinės pagalbos prieinamumas	16
3.8.	Kliento lėšos.....	16
3.9.	Profesinis civilinės atsakomybės draudimas.....	16
4.	SANTYKIAI SU TEISMAIS.....	16
4.1.	Etikos taisyklės teisme	16
4.2.	Sąžiningas bylos nagrinėjimas.....	17
4.3.	Elgesys teisme.....	17
4.4.	Netiksli ar klaidinanti informacija	17
4.5.	Taikymas arbitrams ir kitiems asmenims	17
5.	SANTYKIAI TARP ADVOKATŲ	17
5.1.	Bendrieji profesijos standartai	17
5.2.	Skirtingų valstybių narių advokatų bendradarbiavimas.....	17
5.3.	SUSIRAŠINĖJIMAS TARP ADVOKATŲ	17
5.4.	Honoraras už kliento nukreipimą	18
5.5.	Bendravimas su priešingomis šalimis.....	18
5.6.	(panaikinta 2002 m. gruodžio 6 d. Dubline vykusios plenarinės sesijos nutarimu)	18
5.7.	Atsakomybė dėl honoraro.....	18
5.8.	Nuolatinis profesinis tobulėjimas	18
5.9.	Skirtingų valstybių narių advokatų tarpusavio ginčai.....	18

19 AIŠKINAMASIS MEMORANDUMAS

EUROPOS PAGRINDINIŲ ADVOKATO PROFESIJOS PRINCIPŲ CHARTIJA

„Visuomenėje, kurioje vyrauja pagarba teisei valstybei, advokatas atlieka ypatingą vaidmenį. Advokato pareigos neprasideda ir nesibaigia tuo, kad jis sąžiningai įstatymų ribose atlieka tai, kas jam pavesta. Advokatas turi tarnauti teisingumo interesams, taip pat interesams tų, kurių teises ir laisves jam patikėta įtvirtinti ir ginti, todėl advokato pareiga yra ne tik ginti kliento interesus, bet ir būti kliento patarėju. Pagarba advokato profesinei funkcijai yra būtina teisinės valstybės ir demokratijos visuomenėje sąlyga.“

Europos advokatūrų ir teisininkų draugijų tarybos (angl. CCBE) Europos advokatų profesinės etikos kodekso 1.1 straipsnis

Yra pagrindiniai principai, kurie yra bendri visiems Europos advokatams, nors skirtingose jurisdikcijose šie principai išreiškiami šiek tiek kitaip. Šiais pagrindiniais principais grindžiami įvairūs nacionaliniai ir tarptautiniai kodeksai, reglamentuojantys advokatų etiką. Europos advokatai yra įsipareigoję laikytis šių principų, kurie yra būtini tinkamam teisingumo vykdymui, galimybės kreiptis į teismą ir teisės į teisingą bylos nagrinėjimą užtikrinimui, kaip to reikalauja Europos žmogaus teisių konvencija. Advokatūros ir teisininkų draugijos, teismai, įstatymų leidėjai, vyriausybės ir tarptautinės organizacijos turėtų stengtis remti ir ginti pagrindinius principus viešojo intereso labui.

Pagrindiniai principai:

- (a) Advokato nepriklausomumas bei laisvė vesti kliento bylą.
- (b) Advokato teisė ir pareiga išsaugoti klientų reikalų konfidencialumą ir išsaugoti profesines paslaptis.
- (c) Interesų konfliktų vengimas tarp skirtingų klientų ir tarp kliento bei advokato.
- (d) Advokato profesijos orumas ir garbė, taip pat advokato sąžiningumas ir gera reputacija.
- (e) Lojalumas klientui.
- (f) Sąžiningas elgesys su klientais honoraro atžvilgiu.
- (g) Advokato profesinė kompetencija.
- (h) Pagarba kolegoms pagal profesiją.
- (i) Pagarba teisei valstybei ir teisingam teisingumo vykdymui.
- (j) Advokato profesijos savireguliacija.

EUROPOS PAGRINDINIŲ ADVOKATO PROFESIJOS PRINCIPŲ CHARTIJOS KOMENTARAI

1. 2006 m. lapkričio 25 d. CCBE vienbalsiai priėmė Europos pagrindinių advokato profesijos principų chartiją. Chartijoje išdėstyti pagrindiniai dešimt principų, kurie yra bendri visiems Europos advokatams. Šių principų laikymasis užtikrina teisę į teisminę gynybą, kuri yra visų kitų pagrindinių teisių pagrindas demokratinėje valstybėje.
2. Pagrindiniai principai yra pagrindas, kuriuo grindžiamos visos nacionalinės ir tarptautinės taisyklės, reglamentuojančios Europos advokatų etiką.
3. Chartijoje atsižvelgiama į:
 - Europos valstybių nacionalines profesines taisykles, įskaitant ir valstybių, kurios nėra CCBE narės, taisykles, kurioms taip pat būdingi šie bendrieji Europos teisinės praktikos principai¹;
 - CCBE Europos advokatų profesinės etikos kodeksą;
 - Tarptautinės advokatūrų asociacijos tarptautinio etikos kodekso bendrojo taikymo principus²;
 - 2000 m. spalio 25 d. Europos Tarybos Ministrų komiteto rekomendaciją valstybėms narėms dėl laisvės dirbti pagal teisininko profesiją (Rec. (2000) 21)³;
 - 1990-08-27–1990-09-07 Havanoje (Kuboje) vykusiame aštuntajame Jungtinių Tautų nusikalstamumo prevencijos ir elgesio su nusikaltėliais kongrese priimtus advokatų vaidmens pagrindinius principus⁴;
 - Europos Žmogaus Teisių Teismo ir Europos Teisingumo Teismo teismų praktiką, ypač 2002 m. vasario 19 d. Europos Teisingumo Teismo sprendimą byloje *Wouters prieš Algemene Raad van de Nederlandse Orde van Advocaten* (C-309/99)⁵;

¹ Nacionalinius profesinės etikos kodeksus galima rasti CCBE interneto svetainėje.

² Bendrieji advokato profesijos principai, kuriuos 2006 m. rugsėjo 20 d. patvirtino Tarptautinė advokatūrų asociacija.

³ Ministrų komiteto Rekomendacija Nr. R(2000)21 valstybėms narėms dėl laisvės dirbti pagal teisininko profesiją (priimta Ministrų komiteto 2000 m. spalio 25 d. 727-ojo ministrų pavaduotojų susitikimo metu).

⁴ Advokatų vaidmens pagrindiniai principai, patvirtinti 1990-08-27–1990-09-07 Havanoje (Kuboje) vykusiame 8-ajame Jungtinių Tautų nusikalstamumo prevencijos ir elgesio su nusikaltėliais kongrese.

⁵ Byla Nr. C-309/99 J. C. J. Wouters, J. W. Savelbergh, Price Waterhouse Belastingadviseurs BV v. Algemene Raad van de Nederlandse Orde van Advocaten, [2002] ECR I-1577.

- Visuotinę žmogaus teisių deklaraciją⁶, Europos žmogaus teisių konvenciją⁷ ir Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartiją⁸;
 - 2006 m. kovo 23 d. Europos Parlamento rezoliuciją dėl teisinių profesijų ir bendrojo intereso, susijusio su teisinių sistemų veikimu⁹.
4. Chartija yra visos Europos dokumentas, skirtas ne tik CCBE valstybėms narėms, asocijuotoms valstybėms ir stebėtojų statusą turinčioms valstybėms. Tikimasi, kad Chartija bus naudinga, pavyzdžiui, advokatūrų asociacijoms, kurios siekia įtvirtinti savo nepriklausomumą besikuriančiose Europos demokratijose.
 5. Tikimasi, kad Chartija padės advokatams, sprendimus priimančioms asmenims ir visuomenei geriau suprasti advokato vaidmens visuomenėje svarbą ir kaip advokato profesiją reglamentuojantys principai padeda atlikti šį vaidmenį.
 6. Advokato, nesvarbu, ar jį samdo fizinis asmuo, juridinis asmuo ar valstybė, vaidmuo yra būti patikimu kliento patarėju ir atstovu, trečiųjų šalių gerbiamu specialistu ir nepakeičiamu sąžiningo teisingumo vykdymo dalyviu. Įgyvendindamas visus šiuos elementus, advokatas, sąžiningai tarnaujantis savo kliento interesams ir ginantis kliento teises, taip pat atlieka advokato funkcijas visuomenėje: padėti išvengti konfliktų ir juos sustabdyti; užtikrinti, kad konfliktai būtų sprendžiami pagal pripažintus civilinės, viešosios ar baudžiamosios teisės principus ir tinkamai atsižvelgiant į teises bei interesus; propaguoti teisės vystymąsi, ginti laisvę, teisingumą ir teisinę valstybę.
 7. CCBE tiki, kad teisėjai, įstatymų leidėjai, vyriausybės ir tarptautinės organizacijos kartu su advokatūrų asociacijomis stengsis laikytis Chartijoje išdėstytų principų.
 8. Chartija prasideda ištrauka iš Europos advokatų profesinės etikos kodekso įžangos bei teiginiu, kad „Pagarba advokato profesinei funkcijai yra būtina teisinės valstybės ir demokratijos visuomenėje sąlyga.“ Teisinė valstybė yra glaudžiai susijusi su demokratija, kaip ji šiuo metu suprantama Europoje.
 9. Chartijos įžanginėje dalyje teigiama, kad Chartijoje įtvirtinti principai yra būtini užtikrinant teisingą teisingumo vykdymą, galimybę kreiptis į teismą ir teisę į teisingą bylos nagrinėjimą, kaip to reikalaujama Europos žmogaus teisių konvencijoje. Advokatai ir advokatūrų asociacijos ir toliau kovos už šias teises tiek naujose besiformuojančiose, tiek labiau įsitvirtinusiose Europos demokratijose, kuriose šioms teisėms gali kilti grėsmė.

6 Visuotinė žmogaus teisių deklaracija, patvirtinta 1948 m. gruodžio 10 d. Jungtinių Tautų generalinėje asamblėjoje.

7 Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencija, kurią 1950 m. lapkričio 4 d. Romoje pasirašė Europos Tarybos narės.

8 Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartija, kurią 2000 m. gruodžio 7 d. Nioje vykusiame Europos Vadovų Tarybos susitikime pasirašė ir paskelbė Europos Parlamento, Tarybos ir Komisijos pirmininkai.

9 2006 m. kovo 23 d. Europos Parlamento rezoliucija dėl teisinių profesijų ir bendrojo intereso, susijusio su teisinių sistemų veikimu.

(a) principas. Advokato nepriklausomumas bei jo laisvė vesti kliento bylą

Vykdydamas savo veiklą – konsultuodamas klientą ir jam atstovaudamas, advokatas turi turėti politinę, ekonominę ir intelektualinę laisvę. Tai reiškia, kad advokatas turi būti nepriklausomas nuo valstybės ir kitų galingų interesų ir neturi leisti, kad jo nepriklausomumas būtų pažeistas patiriant netinkamą verslo partnerių spaudimą. Advokatas taip pat turi išlikti nepriklausomas nuo savo kliento, jei nori, kad juo pasitikėtų tretieji asmenys ir teismai. Iš tikrųjų be šio nepriklausomumo nuo kliento negalima užtikrinti advokato darbo kokybės. Advokato priklausymas laisvajai profesijai ir su ja susijęs autoritetas padeda išlikti nepriklausomumui, o advokatūrų asociacijos turi atlikti svarbų vaidmenį, padėdamos užtikrinti advokatų nepriklausomumą. Profesijos savireguliacija laikoma svarbia priemone, padedančia užtikrinti kiekvieno advokato nepriklausomumą. Reikėtų pažymėti, kad nelaisvose visuomenėse advokatams neleidžiama vesti savo klientų bylą, o už bandymą tai daryti jie gali būti įkalinti arba nubausti mirties bausme.

(b) principas. Advokato teisė ir pareiga išsaugoti klientų reikalų konfidencialumą ir profesines paslaptis

Advokato funkcijos esmė yra ta, kad klientas pasako advokatui tai, ko jis nepasakytų kitiems – atskleidžia intymiausią asmeninę informaciją ar vertingiausias komercines paslaptis. Advokatas turi būti tokios konfidencialios informacijos gavėjas pasitikėjimo pagrindu. Neužtikrinus konfidencialumo negali būti pasitikėjimo. Chartijoje akcentuojamas dvejopas šio principo pobūdis – konfidencialumo laikymasis yra ne tik advokato pareiga, bet ir pagrindinė kliento žmogaus teisė. Advokato teisė neatskleisti profesinės paslapties draudžia advokato ir kliento komunikaciją panaudoti prieš klientą. Kai kuriose jurisdikcijose teisė į konfidencialumą laikoma tik kliento teise, o kitose jurisdikcijose profesinių paslapčių apsauga taip pat gali būti suprantama taip, kad advokatas neatskleidžia savo klientui kitos šalies advokato pranešimų, perduotų pasitikėjimo pagrindu. (b) principas apima visas šias susijusias sąvokas – teisę neatskleisti profesinės paslapties, konfidencialumą ir profesinių paslapčių apsaugą. Advokato pareiga klientui išlieka net ir po to, kai advokatas nutraukia veiklą.

(c) principas. Interesų konfliktų vengimas tarp skirtingų klientų ir tarp kliento bei advokato

Tinkamai vykdydamas profesinę veiklą, advokatas privalo vengti interesų konflikto. Taigi, advokatas negali atstovauti dviem klientams toje pačioje byloje, jei tarp šių klientų interesų kyla konfliktas arba konflikto rizika. Taip pat advokatas privalo neatstovauti naujo kliento, jeigu jis turi konfidencialios informacijos, gautos iš kito esamo ar buvusio kliento. Advokatas taip pat negali priimti kliento, jei tarp kliento ir advokato kyla interesų konfliktas. Jeigu interesų konfliktas kyla atstovavimo klientui metu, advokatas privalo nutraukti veiklą. Galima įžvelgti, kad šis principas glaudžiai susijęs su konfidencialumo (b), nepriklausomumo (a) ir lojalumo (e) principais.

(d) principas. Advokato profesijos orumas ir garbė, taip pat advokato sąžiningumas ir gera reputacija

Kad klientai, tretieji asmenys, teismai ir valstybė pasitikėtų advokatu, advokatas turi įrodyti, kad yra vertas tokio pasitikėjimo. Tai galima pasiekti būnant garbingos profesijos atstovu; iš to galima daryti išvadą, kad advokatas turi nedaryti nieko, kas pakenktų jo paties ar visos profesijos reputacijai ir visuomenės pasitikėjimui šia profesija. Tai nereiškia, kad advokatas turi būti nepriekaištinga asmenybė, tačiau tai reiškia, kad jis negali elgtis negarbingai ir daryti gėdą profesijai teisinėje praktikoje, kitoje verslo veikloje ir net privačiame gyvenime. Už netinkamą elgesį gali būti taikomos sankcijos, o rimčiausiais atvejais – pašalinimas iš profesijos.

(e) principas. Lojalumas klientui

Lojalumas klientui yra advokato vaidmens esmė. Klientas turi pasitikėti advokatu kaip patarėju ir savo atstovu. Užtikrindamas lojalumą klientui, advokatas turi būti nepriklausomas (žr. a principą), vengti interesų konflikto (žr. c principą) ir saugoti kliento paslaptis (žr. b principą). Kai kurios kebliausios profesinio elgesio problemos kyla dėl sąveikos tarp lojalumo klientui principo ir principų, nustatančių platesnes advokato pareigas – d principo (orumas ir garbė), h principo (pagarba kolegoms pagal profesiją) ir ypač i principo (pagarba teisinei valstybei ir teisingam teisingumo vykdymui). Spręsdamas tokias problemas, advokatas turi aiškiai pasakyti klientui, kad jis negali pakenkti savo pareigai prieš teismą ir teisingumo vykdymą, kliento vardu pateikdamas nesąžiningą ieškinį.

(f) principas. Sąžiningas elgesys su klientais honoraro atžvilgiu

Advokato gaunamas honoraras turi būti aiškiai nurodytas klientui; jis turi būti teisingas ir pagrįstas, nepažeisti advokato galiojančių įstatymų ir profesinių normų. Nors profesiniuose kodeksuose (ir c principu šioje Chartijoje) pabrėžiama, kaip svarbu vengti advokato ir kliento interesų konflikto, gali pasirodyti, kad advokato honoraro klausimas kelia neišvengiamą tokio konflikto pavojų. Atitinkamai šis principas diktuoja profesinio reglamentavimo būtinybę, siekiant užtikrinti, kad klientas nemokėtų per daug.

(g) principas. Advokato profesinė kompetencija

Savaime suprantama, kad advokatas negali efektyviai konsultuoti arba atstovauti savo kliento, jei jis neįgyja tinkamo profesinio išsilavinimo ir nėra baigęs tinkamo mokslo. Advokatas turėtų būti skatinamas dalyvauti atitinkamuose kvalifikacijos kėlimo mokymuose (tęstiniame profesiniame tobulėjime), kad neatsilikėtų nuo teisės ir praktikos pokyčių, įskaitant atitinkamos technologinės ir ekonominės aplinkos, kurioje jis dirba, pokyčius. Advokatas turėtų suprasti atitinkamų technologijų naudojimo savo praktikoje naudą ir riziką. Profesinėse taisyklėse dažnai akcentuojama, kad advokatas neturi imtis bylos, kuriai nagrinėti jam trūksta kompetencijos.

(h) principas. Pagarba kolegoms pagal profesiją

Šis principas ne tik užtikrina mandagumą, nors ir tai svarbu itin jautriose ir ginčytinose bylose, kuriose advokatai dažnai dalyvauja savo klientų vardu. Šis principas svarbus advokatui, kaip tarpininkui, kuriuo galima pasitikėti, ir žinoti, kad jis kalbės tiesą, laikysis profesinių taisyklių bei teisės pažadus. Tinkamai vykdydami teisingumą, advokatai turi elgtis pagarbiai vieni su kitais ir ginčytinus klausimus spręsti civilizuotai. Užtikrindami viešąjį interesą, advokatai tarpusavyje turi elgtis sąžiningai ir neapgaušdami vieni kitų. Abipusė pagarba tarp profesijos kolegų padeda tinkamai vykdyti teisingumą, spręsti konfliktus taikiai, ir tenkina kliento interesus.

(i) principas. Pagarba teisinei valstybei ir teisingam teisingumo vykdymui

Advokato vaidmuo iš dalies apibūdinamas kaip teisingo teisingumo vykdymo dalyvis. Ta pati mintis kartais išreiškiama apibūdinant advokatą kaip teismo pareigūną arba teisingumo vykdytoją. Advokatas niekada neturi sąmoningai teikti melagingos ar klaidinančios informacijos teismui, taip pat profesinėje veikloje niekada neturėtų meluoti tretiesiems asmenims. Šie draudimai dažnai prieštarauja tiesioginiams advokato kliento interesams, o šio akivaizdaus konflikto tarp kliento ir teisingumo interesų sprendimas kelia subtilių problemų, kurias spręsti advokatas turi profesinę kompetenciją. Advokatas turi teisę kreiptis į savo advokatūrų asociaciją, kad ši padėtų spręsti tokias problemas. Tačiau advokatas gali sėkmingai atstovauti klientą tik tuo atveju, jei teismai ir trečiosios šalys gali pasitikėti advokatu kaip patikimu tarpininku ir sąžiningu teisingumo vykdymo dalyviu.

(j) principas. Advokato profesijos savireguliacija

Vienas iš nelaisvos visuomenės požymių yra tas, kad valstybė atvirai ar slapta kontroliuoja advokato profesiją ir advokatų veiklą. Dauguma Europos teisinių profesijų priklauso ir nuo valstybės reguliavimo, ir nuo savireguliacijos. Daugeliu atvejų, pripažindama pagrindinių principų svarbą, valstybė juos įtvirtina teisės aktuose, pavyzdžiui, įstatymais įtvirtindama konfidencialumą arba suteikdama advokatūrų asociacijoms teisinius įgaliojimus profesinėms taisyklėms nustatyti. CCBE yra įsitikinusi, kad tik stiprus savireguliacijos gali užtikrinti advokatų profesinį nepriklausomumą nuo valstybės, o be nepriklausomumo advokatai negali atlikti savo profesinio ir teisinio vaidmens.

EUROPOS ADVOKATŲ PROFESINĖS ETIKOS KODEKSAS

Šis Europos advokatų profesinės etikos kodeksas iš pradžių buvo patvirtintas 1988 m. spalio 28 d. vykusioje CCBE plenarinėje sesijoje, o vėliau iš dalies pakeistas 1998 m. lapkričio 28 d., 2002 m. gruodžio 6 d. ir 2006 m. gegužės 19 d. CCBE plenarinėse sesijose. Kodekse taip pat atsižvelgta į CCBE įstatų pakeitimus, oficialiai patvirtintus 2007 m. rugpjūčio 20 d. neeilinėje plenarinėje sesijoje.

1. ĮŽANGA

1.1. Advokato vaidmuo visuomenėje

Visuomenėje, kurioje vyrauja pagarba teisinei valstybei, advokatas atlieka ypatingą vaidmenį. Advokato pareigos neprasideda ir nesibaigia tuo, kad jis sąžiningai įstatymų ribose atlieka tai, kas jam pavesta. Advokatas turi tarnauti teisingumo interesams, taip pat interesams tų, kurių teises ir laisves jam patikėta įtvirtinti ir ginti, todėl advokato pareiga yra ne tik ginti kliento interesus, bet ir būti kliento patarėju. Pagarba advokato profesinei funkcijai yra būtina teisinės valstybės ir demokratijos visuomenėje.

Todėl advokato pareigos įpareigoja jį vykdyti įvairias teises ir moralines pareigas (kurios kartais atrodo prieštaraujančios viena kitai):

- klientui;
- teismams ir kitoms institucijoms, kuriose advokatas gina kliento interesus arba veikia kliento vardu;
- advokato profesijai apskritai, ypač kiekvienam jos atstovui (kolegai);
- visuomenei, kuriai laisvos ir nepriklausomos profesijos, saistomos pačios profesijos nustatytomis taisyklėmis, egzistavimas yra esminė žmogaus teisių apsaugos nuo valstybės valdžios ir kitų visuomenės interesų priemonė.

1.2. Profesinės etikos taisyklių prigimtis

- #### 1.2.1.
- Profesinės etikos taisyklės yra skirtos tam, kad tie, kuriems jos galioja, savanoriškai jas priimtų ir tinkamai vykdytų advokato funkciją, kuri visose civilizuotose visuomenėse pripažįstama kaip esminė. Jei advokatas nesilaiko šių taisyklių, jam gali būti taikomos drausminės priemonės.

- 1.2.2. Konkrečios kiekvienos advokatūros ar teisininkų draugijos taisyklės formuojamos pagal jų tradicijas. Jos yra pritaikytos atitinkamos valstybės narės profesijos organizavimui ir veiklos sričiai, jos teisminėms ir administracinėms procedūroms bei nacionaliniams teisės aktams. Negalima ir nepageidautina, kad taisyklės būtų atskirtos nuo konteksto ir kad būtų bandoma bendrai taikyti taisykles, kurios iš esmės negali būti taikomos tokiu būdu.

Vis dėlto, konkrečios kiekvienos advokatūros ir teisininkų draugijos taisyklės grindžiamos tomis pačiomis vertybėmis ir daugeliu atvejų turi bendrą pamatą.

1.3. Kodekso tikslas

- 1.3.1. Vykstant nuolatinei Europos Sąjungos ir Europos ekonominės erdvės integracijai ir vis dažniau advokatams Europos ekonominėje erdvėje vykdančioms tarpvalstybinę veiklą, siekiant užtikrinti viešąjį interesą, būtina nustatyti bendras taisykles, kurias būtų galima taikyti visiems Europos ekonominės erdvės advokatams, nepaisant to, kokiai advokatūrai ar teisininkų bendrijai jie priklauso tarpvalstybinės praktikos atžvilgiu. Šių taisyklių nustatymo tikslas yra sušvelninti sunkumus, kuriuos sukelia dvigubų darbuotojų pareigų ir elgesio normų taikymas, pirmiausia, kaip nustatyta direktyvos 77/249/EEB 4 straipsnyje ir 7.2 straipsnyje, ir direktyvos 98/5/EB 6 ir 7 straipsniuose.
- 1.3.2. Advokatų profesijai atstovaujančios organizacijos per CCBE siūlo, kad šiuose straipsniuose įtvirtinamos taisyklės:

- atspindėtų visų Europos Sąjungos ir Europos ekonominės erdvės advokatūrų ir teisininkų draugijų konsensą;
- būtų kuo greičiau priimtose ir taikomos pagal nacionalines arba EEE procedūras, susijusias su tarpvalstybine advokato veikla Europos Sąjungoje ir Europos ekonominėje erdvėje;
- būtų taikomos visose nacionalinės etikos ar profesinės praktikos taisyklių redakcijose, užtikrinant jų laipsnišką suderinimą.

Be to, jos išreiškia pageidavimą, kad nacionalinės etikos ar profesinės praktikos taisyklės, kai tik įmanoma, būtų aiškinamos ir taikomos pagal šio kodekso taisykles.

Patvirtinus, kad šio kodekso taisyklės turi būti įgyvendinamos tarpvalstybinėje advokatų veikloje, advokatas ir toliau privalės laikytis advokatūros ar teisininkų draugijos, kuriai jis priklauso, taisyklių tiek, kiek jos neprieštaruja šio kodekso taisyklėms.

1.4. Ratione personae taikymo sritis

Šis kodeksas galioja advokatams, kaip jie apibrėžti direktyvoje 77/249/EEB ir direktyvoje 98/5/EB, taip pat CCBE asocijuotiems nariams ir CCBE nariams stebėtojams.

1.5. Ratione materiae taikymo sritis

Nepažeidžiant tikslo palaipsniui suderinti etikos ar profesinės praktikos taisykles, kurios taikomos tik valstybės narės viduje, šios taisyklės taikomos tarpvalstybinei advokato veiklai Europos Sąjungoje ir Europos ekonominėje erdvėje. Tarpvalstybinė veikla yra:

- (a) visi profesiniai kontaktai su kitų šalių narų advokatais, išskyrus savo šalies advokatus;
- (b) advokato profesinė veikla kitoje valstybėje narėje, neatsižvelgiant į tai, ar advokatas fiziškai yra toje valstybėje narėje, ar ne.

1.6. Sąvokos

Šiame kodekse vartojamos sąvokos turi toliau nurodytas reikšmes.

Šalis narė – tai Europos Sąjungos valstybė narė arba bet kuri kita valstybė, kurioje advokatų profesija įtraukta į 1.4 straipsnį.

Buveinės valstybė narė – tai valstybė narė, kurioje advokatas įgijo savo profesinę kvalifikaciją.

Priimančioji valstybė narė – tai bet kuri kita valstybė narė, kurioje advokatas vykdo tarpvalstybinę veiklą.

Kompetentinga institucija – tai atitinkamos valstybės narės profesinė (-ės) organizacija (-os) arba institucija (-os), atsakinga (-os) už profesinės etikos taisyklių nustatymą ir advokatų drausmės administravimą.

Direktyva 77/249/EEB – tai 1977 m. kovo 22 d. Tarybos direktyva 77/249/EEB, skirta advokatams padėti veiksmingai naudotis laisve teikti paslaugas.

Direktyva 98/5/EB – tai 1998 m. vasario 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 98/5/EB, skirta advokatui padėti verstis nuolatine advokato praktika kitoje valstybėje narėje nei ta, kurioje buvo įgyta kvalifikacija.

2. BENDRIEJI PRINCIPAI

2.1. Nepriklausomumas

2.1.1. Daugybė advokato pareigų reikalauja visiško jo nepriklausomumo, laisvės nuo bet kokios kitos įtakos, ypač tokios, kuri gali kilti dėl jo asmeninių interesų ar išorinio spaudimo. Toks nepriklausomumas yra toks pats būtinas pasitikėjimui teisingumo procesu, kaip ir teisėjo nešališkumas. Todėl advokatas turi vengti bet kokio savo nepriklausomumo pažeidimo ir stengtis nepažeisti savo profesinių standartų, įtikdamas klientui, teismui ar tretiesiems asmenims.

2.1.2. Šis nepriklausomumas būtinas tiek neteisminiems procesams, tiek ir bylinėjimuisi. Advokato rekomendacijos klientui neturi jokios vertės, jeigu advokatas jas teikia tik siekdamas patikti sau, patenkinti savo asmeninius interesus arba reaguodamas į išorinį spaudimą.

2.2. Pasitikėjimas ir sąžiningumas

Pasitikėjimu grįsti santykiai galimi tik tada, kai advokato asmeninė garbė, sąžiningumas ir principingumas nekelia abejonių. Advokatui šios tradicinės vertybės yra profesinė pareiga.

2.3. Konfidencialumas

2.3.1. Advokato funkcijos esmė yra ta, kad klientas pasako advokatui tai, ko jis nepasakytų kitiems, ir kad advokatas turi būti kitokios konfidencialios informacijos gavėjas pasitikėjimo pagrindu. Neužtikrinus konfidencialumo negali būti pasitikėjimo. Todėl konfidencialumas yra svarbi ir esminė advokato teisė bei pareiga.

Advokato pareiga saugoti konfidencialumą tenkina teisingumo vykdymo ir kliento interesus. Todėl ją ypatingai saugo valstybė.

2.3.2. Advokatas privalo gerbti visos informacijos, kurią sužinojo vykdydamas savo profesinę veiklą, konfidencialumą.

2.3.3. Konfidencialumo pareiga nėra ribojama laiko atžvilgiu.

2.3.4. Advokatas privalo reikalauti, kad jo kolegos ir darbuotojai bei visi asmenys, kuriuos jis pasitelkia profesinėms paslaugoms teikti, laikytųsi tos pačios konfidencialumo pareigos.

2.4. Kitų advokatūrų ir teisininkų draugijų taisyklių laikymasis

Vykdydamas tarpvalstybinę praktiką, kitos valstybės narės advokatas gali būti įpareigotas laikytis priimančiosios valstybės narės profesinių taisyklių. Advokatai privalo susipažinti su taisyklėmis, kurios darys įtaką jų konkrečios veiklos vykdymui.

CCBE narės privalo pateikti savo etikos kodeksus CCBE sekretoriatui, kad bet kuris advokatas iš sekretoriato galėtų gauti galiojančio kodekso kopiją.

2.5. Nesuderinama veikla

- 2.5.1. Kad advokatas galėtų vykdyti savo funkcijas nepriklausomai ir dalyvauti teisingumo vykdyme, kaip reikalauja jo pareigos, jam gali būti draudžiama užsiimti tam tikra profesine veikla.
- 2.5.2. Klientui atstovaujantis arba klientą ginantis advokatas priimančiosios valstybės narės teismo procese arba bet kokiose valdžios institucijose turi laikytis taisyklių dėl nesuderinamos veiklos, taikomų priimančiosios valstybės narės advokatams.
- 2.5.3. Advokatas, įsisteigęs priimančiojoje valstybėje narėje, kurioje jis nori tiesiogiai dalyvauti komercinėje ar kitoje su advokato praktika nesusijusioje veikloje, laikosi taisyklių dėl draudžiamų ar nesuderinamų veiklų, taikomų tos valstybės narės advokatams.

2.6. Asmeninė reklama

- 2.6.1. Advokatas turi teisę informuoti visuomenę apie savo teikiamas paslaugas, jei informacija yra tiksli ir neklaidinanti, taip pat jei ji nepažeidžia konfidencialumo įsipareigojimo ir kitų pagrindinių profesijos vertybių.
- 2.6.2. Advokato asmeninė reklama bet kokioje žiniasklaidos priemonėje, pavyzdžiui, spaudoje, radijuje, televizijoje, elektroniniais komerciniais pranešimais ar kitais būdais, yra leidžiama tiek, kiek ji atitinka 2.6.1 punkto reikalavimus.

2.7. Kliento interesai

Laikydamasis visų teisės normų ir profesinės etikos taisyklių, advokatas visada turi veikti tenkindamas geriausius kliento interesus ir teikti jiems pirmenybę savo interesų atžvilgiu.

2.8. Teisininko atsakomybės klientui ribojimas

Tiek, kiek leidžia buveinės valstybės narės ir priimančiosios valstybės narės įstatymai, advokatas gali apriboti savo atsakomybę klientui pagal advokatui galiojančias profesines taisykles.

3. SANTYKIAI SU KLIENTAIS

3.1. Nurodymų priėmimas ir teisinės pagalbos pasibaigimas

- 3.1.1. Advokatas negali nagrinėti bylos šalies vardu, išskyrus atvejus, kai šalis nurodo tą daryti. Tačiau advokatas gali vesti bylą, kurioje jam nurodymus davė kitas šaliai atstovaujantis advokatas, arba kai bylą jam skyrė nagrinėti kompetentinga institucija.

Advokatas turėtų stengtis išsiaiškinti jam nurodymus davusio asmens ar institucijos tapatybę, kompetenciją ir įgaliojimus, kai konkrečiomis aplinkybėmis tapatybė, kompetencija ir įgaliojimai nėra aiškūs.

- 3.1.2. Advokatas turi konsultuoti klientą ir jam atstovauti greitai, sąžiningai ir rūpestingai. Advokatas prisiima asmeninę atsakomybę už kliento nurodymų vykdymą ir nuolat informuoja klientą apie advokatui patikėtos bylos eigą.

- 3.1.3. Advokatas nenagrinėja bylos, kurios, kaip jis žino arba turėtų žinoti, nėra kompetentingas spręsti, jeigu nebendradarbiauja su advokatu, kuris yra kompetentingas spręsti bylą.

Advokatas nepriima nurodymų, jei negali jų įvykdyti greitai, atsižvelgdamas į kitų prisiimtų darbų krūvį.

- 3.1.4. Advokatas neturi teisės pasinaudoti savo teise pasitraukti iš bylos tokiu būdu arba tokiomis aplinkybėmis, kai klientas negali laiku susirasti kitos teisinės pagalbos, kad klientas nepatirtų dėl to žalos.

3.2. Interesų konfliktas

- 3.2.1. Advokatas negali konsultuoti, veikti dviejų ar daugiau klientų vardu ir atstovauti jiems toje pačioje byloje, jei tarp šių klientų interesų kyla konfliktas arba konflikto rizika.

- 3.2.2. Advokatas privalo nustoti veikti abiejų arba visų susijusių klientų naudai, kai tarp šių klientų kyla interesų konfliktas, taip pat kai yra rizika pakenkti pasitikėjimui advokatu arba kai gali būti pakenkta advokato nepriklausomybei.

- 3.2.3. Advokatas taip pat privalo nedarbiuoti naujam klientui, jei kyla pavojus, kad nukentės buvusio kliento pasitikėjimas advokatu arba jei advokato turimos žinios apie buvusį klientą suteiktų nepagrįstą pranašumą naujam klientui.

- 3.2.4. Jei advokatai dirba kaip bendrija, 3.2.1–3.2.3 punktų nuostatos taikomos bendrijai ir visiems jos nariams.

3.3. *Pactum de Quota Litis*

- 3.3.1. Advokatas neturi teisės sudaryti *Pactum de quota litis*.

- 3.3.2. *Pactum de quota litis* – tai išankstinis advokato ir jo kliento susitarimas, sudarytas prieš galutinę bylos, kurioje klientas yra šalis, išsprendimą, kuriuo klientas įsipareigoja sumokėti advokatui proporcingai byloje pasiektam rezultatui, nepaisant to, ar tai išreikšta pinigais, ar kitokia kliento gaunama nauda.

- 3.3.3. *Pactum de quota litis* nelaikomas susitarimas, kai advokato honoraras nustatytas proporcingai jo nagrinėto klausimo vertei, jeigu jis yra nustatytas pagal oficialiai patvirtintus įkainius arba kontroliuojant kompetentingai institucijai, kuriai advokatas yra pavaldus.

3.4. Honorarų reglamentavimas

Klientas išsamiai informuojamas apie advokato nustatytą honorarą; honoraras turi būti teisingas ir pagrįstas, nepažeidžiantis advokatui galiojančių įstatymų ir profesinių normų.

3.5. Avanso mokėjimas

Jei advokatas reikalauja sumokėti avansinį užmokestį ir (arba) išmokas, toks mokėjimas neturėtų viršyti pagrįstai apskaičiuoto užmokesčio ir tikėtinų išlaidų dydžio.

Negavęs tokio užmokesčio, advokatas gali nusišalinti iš bylos arba atsisakyti ją nagrinėti, tačiau visuomet turi laikytis 3.1.4 punkto nuostatų.

3.6. Honoraro dalijimasis su kitų profesijų atstovais

- 3.6.1. Advokatas negali dalytis savo honoraru su asmeniu, kuris nėra advokatas, išskyrus atvejus, kai advokato ir kito asmens bendradarbiavimą leidžia valstybės narės, kuriai priklauso advokatas, įstatymai.

- 3.6.2. 3.6.1 punkto nuostatos nedraudžia advokatui mokėti honorarą, komisinį atlyginimą ar kitą kompensaciją mirusio advokato įpėdiniams arba advokatui, nutraukiusiam savo profesinę veiklą dėl mirusio arba nutraukusio savo profesinę veiklą advokato veiklos perėmimo.

3.7. Bylinėjimosi išlaidos ir teisinės pagalbos prieinamumas

- 3.7.1. Advokatas visada turėtų siekti ekonomiškai efektyviausio kliento ginčo sprendimo ir atitinkamuose etapuose patarti klientui, ar tikslinga bandyti sudaryti taikos sutartį ir (arba) ieškoti alternatyvaus ginčo sprendimo.
- 3.7.2. Kai tai taikoma, advokatas turi informuoti klientą apie galimybę pasinaudoti teisine pagalba.

3.8. Kliento lėšos

- 3.8.1. Advokatai, kurie savo klientų ar trečiųjų šalių vardu gauna lėšas (toliau – kliento lėšos), turi jas įnešti į banko ar panašios viešosios institucijos prižiūrimos įstaigos sąskaitą (toliau – kliento sąskaita). Kliento sąskaita turi būti atskirta nuo bet kurios kitos advokato sąskaitos. Visos advokato gautos kliento lėšos turi būti pervedamos į tokią sąskaitą, išskyrus atvejus, kai tokių lėšų savininkas sutinka, kad su lėšomis būtų elgiamasi kitaip.
- 3.8.2. Advokatas privalo išsaugoti išsamius ir tikslus įrašus, parodančius visas jo operacijas su kliento lėšomis ir atskiriančius kliento lėšas nuo kitų jo laikomų lėšų. Įrašus gali tekti saugoti tam tikrą laikotarpį pagal nacionalines taisykles.
- 3.8.3. Kliento sąskaita negali būti debeto sąskaita, išskyrus išimtinius atvejus, kurie aiškiai leidžiami pagal nacionalines taisykles arba dėl banko mokesčių, kuriems advokatas negali daryti įtakos. Tokia sąskaita dėl jokios priežasties negali būti naudojama kaip garantas arba užstatas. Kliento sąskaita negali būti sudengiama arba sujungiama su bet kuria kita banko sąskaita, o kliento sąskaitoje esančios kliento lėšos negali būti naudojamos advokato skolai bankui padengti.
- 3.8.4. Kliento lėšos pervedamos tokių lėšų savininkams per trumpiausią laiką arba tokiomis sąlygomis, kokias jie yra nustatę.
- 3.8.5. Advokatas negali pervesti lėšų iš kliento sąskaitos į savo sąskaitą mokesčiams sumokėti prieš tai raštu apie tai neinformavęs kliento.
- 3.8.6. Valstybių narių kompetentingos institucijos turi teisę patikrinti ir išanalizuoti bet kokią su kliento lėšomis susijusį dokumentą, nepažeisdamos konfidencialumo arba teisinės profesinės paslapties neatskleidimo reikalavimo, kuris jam gali būti taikomas.

3.9. Profesinis civilinės atsakomybės draudimas

- 3.9.1. Advokatai turi būti apsidraudę nuo ieškinių dėl profesinio nerūpestingumo sumai, kuri yra pagrįsta atsižvelgiant į riziką, kuri priklauso nuo advokato veiklos pobūdžio ir masto.
- 3.9.2. Jei tai neįmanoma, advokatas privalo informuoti klientą apie tokią padėtį ir jos pasekmes.

4. SANTYKIAI SU TEISMAIS

4.1. Etikos taisyklės teisme

Advokatas, dalyvaujantis byloje, nagrinėjamoje valstybės narės teisme ar tribunole, turi laikytis tokia teisme ar tribunole taikomų profesinės etikos taisyklių.

4.2. Sąžiningas bylos nagrinėjimas

Advokatas visada privalo užtikrinti, kad byla būtų nagrinėjama sąžiningai.

4.3. Elgesys teisme

Advokatas, reikšdamas teismui deramą pagarbą ir mandagiai elgdamasis, garbingai ir drąsiai gina savo kliento interesus, neatsižvelgdamas į savo interesus ir į jokių padarinius sau ar bet kuriam kitam asmeniui.

4.4. Neteisinga ar klaidinanti informacija

Advokatas niekada teismui sąmoningai negali pateikti neteisingos arba klaidinančios informacijos.

4.5. Taikymas arbitrams ir kitiems asmenims

Taisyklės, reguliuojančios advokato santykius su teismais, taikomos ir jo santykiams su arbitrais bei bet kuriais kitais asmenimis, atliekančiais teismines ar joms analogiškas funkcijas, net jeigu tokios funkcijos nėra nuolatinės.

5. SANTYKIAI TARP ADVOKATŲ

5.1. Bendrieji profesijos standartai

5.1.1. Puoselėdami bendruosius profesijos standartus, advokatai turi pasitikėti ir bendradarbiauti savo klientų labui, vengti nereikalingų teisminių ginčų ir kitokio profesijos reputacijai kenkiančio elgesio. Tačiau tai nepateisina profesinių interesų supriešinimo su kliento interesais.

5.1.2. Advokatas turėtų laikyti visus kitus valstybių narių advokatus profesijos kolegomis ir elgtis su jais garbingai ir mandagiai.

5.2. Skirtingų valstybių narių advokatų bendradarbiavimas

5.2.1. Jeigu advokatas, į kurį kreipėsi kolega iš kitos valstybės narės, nėra kompetentingas duodamam pavedimui tinkamai įvykdyti, jis privalo atsisakyti priimti tokį pavedimą. Tokiu atveju jis turi būti pasirengęs padėti savo kolegai gauti informaciją, kuri yra būtina, kad šis galėtų duoti nurodymus advokatui, galinčiam suteikti prašomas paslaugas.

5.2.2. Bendradarbiaujančių valstybės narės advokato ir kitos valstybės narės advokato bendra pareiga yra atsižvelgti į galimus jų teisinių sistemų ir profesinių organizacijų bei valstybių narių advokatų kompetencijos ir pareigų skirtumus.

5.3. Susirašinėjimas tarp advokatų

5.3.1. Jei advokatas ketina siųsti pranešimus kitos valstybės narės advokatui, kuriuos siuntėjas pageidauja laikyti konfidencialiais ir nepažeidžiamais, jis turėtų aiškiai nurodyti šį ketinimą prieš siųsdamas pirmuosius dokumentus.

5.3.2. Jeigu potencialus pranešimų gavėjas negali užtikrinti jų konfidencialumo arba nepažeidžiamumo, jis turėtų nedelsdamas apie tai informuoti siuntėją.

5.4. Honoraras už kliento nukreipimą

- 5.4.1. Advokatas negali reikalauti ar priimti iš kito advokato ar bet kurio kito asmens honoraro, komisinio atlyginimo ar bet kokio kito atlygio už tai, kad jis rekomenduoja advokatą klientui arba siunčia klientą pas advokatą.
- 5.4.2. Advokatas negali niekam mokėti honoraro, komisinio atlyginimo ar bet kokio kito atlygio už tai, kad jis pats rekomenduoja klientą.

5.5. Bendravimas su priešingomis šalimis

Advokatas neturi aptarinėti su konkrečia byla ar klausimu susijusios informacijos tiesiogiai su kuriuo nors asmeniu, kuriam, jo žiniomis, atstovauja ar kurį konsultuoja toje byloje ar tuo klausimu kitas advokatas, be šio kito advokato sutikimo (ir turi nuolat informuoti kitą advokatą apie bet kokius tokio pobūdžio pranešimus).

5.6. (Panaikinta 2002 m. gruodžio 6 d. Dubline vykusios plenarinės sesijos nutarimu)

5.7. Atsakomybė dėl honoraro

Esant skirtingų valstybių narių advokatūrų narių tarpusavio profesiniams santykiams, kai advokatas neapsiriboja kito advokato rekomendavimu ar jo supažindinimu su klientu, bet pats patiki kitam advokatui konkretų klausimą ar prašo jo patarimo, jis yra asmeniškai atsakingas, net jeigu klientas yra nemokus, už honoraro ir kitų išlaidų, kurios priklauso kitos šalies advokatui, sumokėjimą. Tačiau užsimezgas advokatų tarpusavio santykiams, advokatai iš pradžių gali sudaryti specialius susitarimus šiuo klausimu. Be to, užklausimą pateikiantis advokatas gali bet kuriuo metu apriboti savo asmeninę atsakomybę honoraro ir išlaidų suma, susidariusia iki pranešimo kitos šalies advokatui apie atsakomybės ribojimą ateityje.

5.8. Nuolatinis profesinis tobulėjimas

Advokatai turėtų palaikyti ir tobulinti savo profesines žinias bei įgūdžius, tinkamai atsižvelgdami į savo profesijos svarbą Europos mastu.

5.9. Skirtingų valstybių narių advokatų tarpusavio ginčai

- 5.9.1. Jei advokatas mano, kad jo kolega kitoje valstybėje narėje pažeidė profesinės etikos taisyklę, advokatas atkreipia taisyklę pažeidusiojo kolegos dėmesį į tai.
- 5.9.2. Jei tarp advokatų skirtingose valstybėse narėse kyla profesinio pobūdžio asmeninių ginčų, jei įmanoma, advokatai visų pirma turėtų pabandyti juos išspręsti draugiškai.
- 5.9.3. Advokatas negali inicijuoti jokio proceso prieš kolegą kitoje valstybėje narėje 5.9.1 arba 5.9.2 punktuose nurodytais atvejais, prieš tai neinformavęs advokatūrų arba teisininkų draugijų, kurioms jie abu priklauso, kad abi konkrečios advokatūros arba teisininkų draugijos turėtų galimybę padėti pasiekti susitarimą.

AIŠKINAMASIS MEMORANDUMAS

Šį aiškinamąjį memorandumą CCBE nuolatinio komiteto prašymu parengė CCBE profesinės etikos darbo grupė, kuri buvo atsakinga už pirmosios etikos kodekso versijos parengimą. Aiškinamojo memorandumo tikslas yra paaiškinti kodekso nuostatų kilmę, iliustruoti problemas, kurias sprendžia šios nuostatos, ypač susijusias su tarpvalstybine veikla, ir padėti valstybių narių kompetentingoms institucijoms taikyti kodeksą praktiškai. Aiškinant kodeksą, aiškinamasis memorandumas nėra privalomo pobūdžio. Aiškinamasis memorandumas patvirtintas 1988 m. spalio 28 d. ir atnaujintas 2006 m. gegužės 19 d. CCBE plenarinėje sesijoje. Aiškinamajame memorandume taip pat atsižvelgta į 2007 m. rugpjūčio 20 d. neeilinę plenarinę sesiją oficialiai patvirtintus CCBE įstatų pakeitimus. 1.4 straipsnio komentare pateiktas profesijų sąrašas gali būti pakeistas.

Pirminės kodekso versijos parengtos prancūzų ir anglų kalbomis. Vertimai į kitas Europos Bendrijos kalbas parengti nacionalinių delegacijų pavedimu.

1.1 straipsnio „Advokato funkcija visuomenėje“ komentaras

1977 m. CCBE priimta Perudžos deklaracija nustatė pagrindinius profesinės etikos principus, taikomus advokatams visoje Europos Bendrijoje. 1.1 straipsnio nuostatos dar kartą įtvirtina Perudžos deklaracijoje apibrėžtą advokato funkciją visuomenėje, kuri yra šios funkcijos vykdymą reglamentuojančių taisyklių pagrindas.

1.2 straipsnio „Profesinės etikos taisyklių prigimtis“ komentaras

Šiose nuostatose iš esmės dar kartą išaiškinamas Perudžos deklaracijoje pateiktas profesinės etikos taisyklių pobūdis ir kaip konkrečios taisyklės priklauso nuo konkrečių vietos aplinkybių, tačiau jos grindžiamos bendromis vertybėmis.

1.3 straipsnio „Kodekso tikslas“ komentaras

Pagal šias nuostatas Perudžos deklaracijos principai tampa specialiu etikos kodeksu, skirtu ES, EEE ir Šveicarijos Konfederacijos advokatams bei CCBE asocijuotų narių ir stebėtojų teises turinčių narių advokatams, ypač turint omenyje jų tarpvalstybinę veiklą (apibrėžtą 1.5 straipsnyje). 1.3.2 straipsnio nuostatose išdėstyti konkretūs CCBE ketinimai dėl esminių Kodekso nuostatų.

1.4 straipsnio „Ratione personae“ taikymo srities komentaras

Teigiama, kad taisyklės galioja visiems advokatams, kaip apibrėžta 1977 m. Advokatų paslaugų teikimo direktyvoje ir 1998 m. Advokatų praktikos steigimo direktyvoje; taip pat CCBE asocijuotųjų ir stebėtojų teises turinčių narių advokatams. Jiems priskiriami ir vėliau prie direktyvų prisijungusių valstybių advokatai, kurių profesiniai pavadinimai įtraukti į direktyvas, jas iš dalies pakeitus. Atitinkamai kodeksas taikomas visiems

advokatams, kuriuos atstovauja CCBE, nepaisant to, ar jie yra tikrieji nariai, asocijuoti nariai ar stebėtojų teises turintys nariai, t. y.:

Albanija	Avokat
Andora	Advocat
Armėnija	Pastaban
Austrija	Rechtsanwalt
Belgija	Avocat / Advocaat /
Bosnija ir Hercegovina	Advokat / Odvjetnik
Bulgarija	Advokat
Kroatija	Odvjetnik
Kipras	Dikegóros
Čekijos Respublika	Advokát
Danija	Advokat
Estija	Vandeadvokaat
Suomija	Asianajaja / Advokat
BJRM	Advokat
Prancūzija	Avocat
Gruzija	Advokati / Advokatebi
Vokietija	Rechtsanwalt
Graikija	Dikegóros
Vengrija	ügyvéd
Islandija	Lögmaður
Airija	Barrister / Solicitor
Italija	Avvocato
Latvija	Zvērināts advokāts
Lichtenšteinas	Rechtsanwalt
Lietuva	Advokatas
Liuksemburgas	Avocat / Rechtsanwalt
Malta	Avukat / Prokuratur Legali
Juodkalnija	Advokat
Moldova	Avocat
Nyderlandai	Advocaat
Norvegija	Advokat
Lenkija	Adwokat / Radca prawny
Portugalija	Advogado
Rumunija	Avocat
Serbija	Advokat
Slovakijos Respublika	Advokát / Advokátka
Slovėnija	Odvetnik / Odvetnica
Ispanija	Abogado / Advocat / Abokatu / Avogado
Švedija	Advokat
Šveicarija	Rechtsanwalt / Anwalt / Fürsprech / Fürsprecher Advokat/ avocat / avvocato / advocat
Turkija	Avukat
Ukraina	Advokat
Jungtinė Karalystė	Advocate / Barrister / Solicitor

Taip pat tikimasi, kad kodeksas bus priimtinas kitų Europos valstybių, kurios nėra ES narės, taip pat kitų valstybių advokatų, kad jį būtų galima taikyti pagal atitinkamas jų ir valstybių narių konvencijas.

1.5 straipsnio „Ratione materiae“ taikymo srities komentaras

Taisyklės tiesiogiai galioja tik ES, EEE ir Šveicarijos Konfederacijos advokatų bei CCBE asocijuotų narių ir stebėtojo statusą turinčių narių advokatų tarpvalstybinei veiklai, kaip ji apibrėžta pagal 1.4 straipsnyje ir 1.6 straipsnyje pateiktą sąvoką valstybės narė (taip pat žr. pirmiau pateiktą informaciją apie galimą taikymo srities išplėtimą kitų valstybių advokatams ateityje). Pavyzdžiui, tarpvalstybinės veiklos sąvoka būtų taikoma A valstybės advokato ir B valstybės advokato ryšiams A valstybėje net ir A valstybės vidaus teisės klausimais; ji nebūtų taikoma A valstybės advokatų ryšiams A valstybėje klausimais, sprendžiamais B valstybėje, jei jokia jų profesinė veikla nevyksta B valstybėje; ji būtų taikoma bet kokiai A valstybės advokatų veiklai B valstybėje, net jei tai būtų tik pranešimai, siunčiami iš A valstybės į B valstybę.

1.6 straipsnio „Sąvokos“ komentaras

Šioje nuostatoje apibrėžiamos kelios kodekse vartojamos sąvokos: valstybė narė, buveinės valstybė narė, priimančioji valstybė narė, kompetentinga institucija, direktyva 77/249/EEB ir direktyva 98/5/EB. Išsireiškimas „<...> kurioje advokatas vykdo tarpvalstybinę veiklą“ turėtų būti aiškinamas pagal 1.5 straipsnyje pateiktą tarpvalstybinės veiklos sąvoką.

2.1 straipsnio „Nepriklausomybė“ komentaras

Šia nuostata iš esmės dar kartą įtvirtinamas Perudžos deklaracijos principas.

2.2 straipsnio „Pasitikėjimas ir sąžiningumas“ komentaras

Šia nuostata iš esmės dar kartą įtvirtinamas bendrasis Perudžos deklaracijos principas.

2.3 straipsnio „Konfidencialumas“ komentaras

Šios nuostatos 2.3.1 straipsnyje pirmiausia dar kartą įtvirtinami Perudžos deklaracijoje nustatyti ir Europos Sąjungos Teisingumo Teismo (ETT) AM&S byloje (157/79) įtvirtinti bendrieji principai. Toliau 2.3.2–4 straipsniuose jie transformuojasi į konkrečią taisyklę, susijusią su konfidencialumo užtikrinimu. 2.3.2 straipsnyje pateikiama pagrindinė taisyklė, reikalaujanti užtikrinti konfidencialumą. 2.3.3 straipsnyje patvirtinama, kad ši pareiga advokatui išlieka net ir tuo atveju, jei jis nustoja veikti konkretaus kliento naudai. 2.3.4 straipsnyje patvirtinama, kad advokatas privalo ne tik pats laikytis konfidencialumo įsipareigojimo, bet ir reikalauti, kad to paties įsipareigojimo laikytųsi visi jo įmonės nariai ir darbuotojai.

2.4 straipsnio „Kitų advokatūrų ir teisininkų draugijų taisyklių laikymasis“ komentaras

Advokatų paslaugų teikimo direktyvos 4 straipsnyje pateikiamos nuostatos dėl taisyklių, kurių turi laikytis vienos valstybės narės advokatas, kartais arba laikinai teikiantis paslaugas kitoje valstybėje narėje pagal EB konsoliduotos sutarties 49 straipsnio nuostatas:

- (a) su kliento atstovavimu teisiniuose procesuose susijusi veikla arba jo atstovavimas valstybinės valdžios institucijose kiekvienoje priimančioje valstybėje narėje vykdomas toje valstybėje įsisteigusiems advokatams nustatytais sąlygomis, išskyrus tas sąlygas, kurios reikalauja, kad toje valstybėje būtų gyvenama ar užsiregistruota toje valstybėje esančioje profesinėje organizacijoje;
- (b) šia veikla užsiimantis advokatas laikosi priimančiosios valstybės narės profesinės etikos taisyklių, nepažeisdamas advokato įsipareigojimų valstybėje narėje, iš kurios jis atvyko;
- (c) kai tokia veikla vykdoma Jungtinėje Karalystėje, priimančiosios valstybės narės profesinės etikos taisyklės reiškia advokatams taikomas profesinės etikos taisykles, kai tokia veikla nėra skirta tik advokatams (angl. barristers, advocates). Kitais atvejais taikomos pastariesiems galiojančios profesinės etikos taisyklės. Tačiau Airijos advokatams (angl. barristers) visada taikomos profesinės etikos taisyklės, galiojančios advokatams (angl. barristers, advocates) Jungtinėje Karalystėje. Kai šia veikla verčiamasi Airijoje, priimančiosios valstybės narės profesinės etikos taisyklės, kiek jos yra susijusios su žodiniu bylos pateikimu teisme, reiškia profesinio elgesio taisykles, taikomas advokatams (angl. barristers). Visais kitais atvejais taikomos profesinio elgesio taisyklės, galiojančios atestuotiesiems teisininkams, teikiantiems klientams teisinę pagalbą ir jiems atstovaujantiems kai kuriuose žemesniuose teismuose (angl. solicitors). Tačiau Jungtinės Karalystės advokatams (angl.

barristers, advocates) visada taikomos Airijos advokatams (angl. barristers) taikomos profesinio elgesio taisyklės; ir

- (d) advokatui, užsiimančiam kita nei (a) punkte nurodyta veikla, taikomos valstybės narės, iš kurios jis atvyksta, profesinio elgesio sąlygos ir taisyklės, nepažeidžiant priimančiojoje valstybėje narėje profesiją reglamentuojančių taisyklių, nepaisant jų šaltinio, ypač tų taisyklių, kurios yra susijusios su advokato veiklos nesuderinamumu su kita veikla toje valstybėje; profesine paslaptimi, santykiais su kitais advokatais, draudimu tam pačiam advokatui veikti šalių, kurių interesai prieštarauja vienas kitam, naudai ir viešumui. Pastarosios taisyklės taikomos tik tuo atveju, jei jų gali laikytis advokatas, kuris nėra įsisteigęs priimančiojoje valstybėje narėje, ir tik tiek, kiek jų laikymasis objektyviai pateisinamas užtikrinant toje valstybėje tinkamą advokato veiklą, šios profesijos gerą vardą bei taisyklių dėl nesuderinamumo laikymąsi.

Advokatų praktikos steigimo direktyvoje pateikiamos nuostatos dėl taisyklių, kurių turi laikytis vienos valstybės narės advokatas, nuolat teikiantis paslaugas kitoje valstybėje narėje pagal EB konsoliduotos sutarties 43 straipsnio nuostatas:

- (a) nepriklausomai nuo to, kokios profesinio elgesio taisyklės advokatui taikomos jo buveinės valstybėje narėje, advokatui, užsiimančiam savo buveinės šalies profesinį pavadinimą atitinkančia praktika, visai to advokato šalies teritorijoje vykdomai veiklai taikomos tos pačios profesinio elgesio taisyklės kaip ir advokatams, praktiką vykdančioms pagal atitinkamą priimančiosios valstybės narės profesinį pavadinimą, (6.1 straipsnis);
- (b) priimančioji valstybė narė gali reikalauti, kad advokatas, užsiimantis praktika pagal savo buveinės šalies profesinį pavadinimą, apsidraustų profesinės civilinės atsakomybės draudimu arba taptų profesinio garantinio fondo nariu pagal tos valstybės teritorijoje vykdomai profesinei veiklai nustatytas taisykles.

Nepaisant to, pagal savo kilmės šalies profesinį pavadinimą praktiką vykdančiam advokatui šis reikalavimas netaikomas, jei jis gali įrodyti, kad yra apsidraudęs arba turi garantiją pagal buveinės valstybės narės taisykles, jei toks draudimas arba garantija yra lygiaverčiai pagal draudimo sąlygas ir apimtį. Jei draudimas ir garantija yra lygiaverčiai tik iš dalies, priimančiosios valstybės narės kompetentinga institucija gali reikalauti, kad būtų sudaryta sutartis dėl papildomo draudimo arba papildomos garantijos dėl elementų, kuriems negalioja draudimas arba garantija pagal buveinės valstybės narės taisykles (6.3 straipsnis); ir

- (c) advokatas, įregistravęs veiklą priimančiojoje valstybėje narėje pagal savo buveinės šalies profesinį pavadinimą, gali verstis samdomo advokato praktika, dirbdamas pas kitą advokatą, kitoje advokatų draugijoje ar kontoroje, viešojoje ar privačiojoje įmonėje, kiek priimančioji valstybė narė tai leidžia advokatams, įregistravusiems veiklą pagal toje valstybėje naudojamą profesinį pavadinimą (8 straipsnis).

Nei vienos iš šių direktyvų nereglamentuojamais atvejais arba tuomet, kai yra viršijami šių direktyvų reikalavimai, advokato pareigos pagal Bendrijos teisę laikytis kitų advokatūrų ir teisininkų draugijų taisyklių, aiškinamos pagal kitų direktyvų, pavyzdžiui, Elektroninės komercijos direktyvos (2000/31/EB), nuostatas. Pagrindinis kodekso tikslas yra sumažinti ir, jei įmanoma, visiškai eliminuoti problemas, kurios gali kilti dėl dvigubos etikos, t. y. dėl daugiau negu vieno galimai prieštaringų nacionalinių taisyklių rinkinio taikymo konkrečioje situacijoje (žr. 1.3.1 straipsnį).

2.5 straipsnio „Nesuderinama veikla“ komentaras

Pačiose valstybėse narėse ir tarp valstybių praktika, kiek advokatams leidžiama užsiimti kita profesine veikla, pavyzdžiui, komercine veikla, skiriasi. Bendrinis draudžiančių advokatui užsiimti kita profesine veikla taisyklių tikslas yra apsaugoti advokatą nuo įtakos, kuri gali pakenkti jo nepriklausomumui arba jo vaidmeniui vykdančiam teisingumą. Šių taisyklių skirtumai atspindi skirtingas vietines sąlygas, skirtingą advokatų funkcijų suvokimą ir skirtingus taisyklių formulavimo būdus. Pavyzdžiui, kai kuriais atvejais visiškai draudžiama užsiimti tam tikromis nurodytomis veiklomis, o kitais atvejais apskritai leidžiama užsiimti kitomis veiklomis, jei laikomasi konkrečių advokato nepriklausomybę užtikrinančių garantijų.

2.5.2 ir 3 straipsniuose kalbama apie skirtingas aplinkybes, kai vienos valstybės narės advokatas vykdo tarpvalstybinę veiklą (kaip ji apibrėžta 1.5 straipsnyje) priimančiojoje valstybėje narėje, nors jis nepriklauso priimančiosios valstybės teisininko profesijai.

Pagal 2.5.2 straipsnio nuostatas priimančiosios valstybės taisyklių dėl nesuderinamų veiklų privalo

laikytis advokatas, dalyvaujantis priimančiosios valstybės nacionaliniuose teismo procesuose arba dirbantis nacionalinėse valdžios institucijose. Ši sąlyga taikoma nepaisant to, ar advokatas yra įsisteigęs priimančiojoje valstybėje.

2.5.3 straipsnio nuostatos reikalauja gerbti priimančiosios valstybės taisyklės dėl draudžiamų ar nesuderinamų veiklų kitais atvejais, tačiau tik tada, kai priimančiojoje valstybėje narė įsisteigęs advokatas nori tiesiogiai dalyvauti komercinėje ar kitoje su advokato praktika nesusijusioje veikloje.

2.6 straipsnio „Asmeninė reklama“ komentaras

Sąvoka asmeninė reklama reiškia advokatų kontorų ir pavienių advokatų reklamą, supriešinat ją su advokatų kontorų ir advokatų draugijų organizuojama bendra reklama, skirta visiems jų nariams. Advokatų asmeninę reklamą reglamentuojančios taisyklės valstybėse narėse labai skiriasi. 2.6 straipsnyje aiškiai nurodyta, kad tarpvalstybinėje praktikoje nėra jokių esminių prieštaravimų dėl asmeninės reklamos. Nors advokatams galioja jų buveinės valstybės profesinėse taisyklėse nustatyti draudimai ar apribojimai, jiems vis tiek reikės laikytis draudimų ar apribojimų, nustatytų priimančiosios valstybės taisyklėse, jei jos advokatams privalomos pagal advokatų paslaugų teikimo direktyvą arba advokatų praktikos steigimo direktyvą.

2.7 straipsnio „Kliento interesai“ komentaras

Šia nuostata akcentuojamas bendrasis principas, pagal kurį advokatas visada privalo kliento interesams teikti pirmenybę savo ar kitų advokatų interesų atžvilgiu.

2.8 straipsnio „Teisininko atsakomybės klientui ribojimas“ komentaras

Ši nuostata išaiškina, kad tarpvalstybinėje praktikoje nėra jokių svarbių advokato atsakomybės klientui apribojimų prieštaravimų, nepaisant to, ar veikla vykdoma pagal sutartį, pasitelkus uždarąją akcinę bendrovę, komanditinę ūkinę bendriją, ribotos atsakomybės komanditinę ūkinę bendriją. Tačiau joje pabrėžiama, kad tai galima numatyti tik tada, kai leidžia atitinkami įstatymai ir atitinkamos profesinės etikos taisyklės, o daugelyje jurisdikcijų įstatymai arba profesinės etikos taisyklės draudžia arba riboja tokį atsakomybės apribojimą.

3.1 straipsnio „Nurodymų priėmimas ir teisinės pagalbos pasibaigimas“ komentaras

3.1.1 straipsnio nuostatomis siekiama užtikrinti, kad advokatas ir klientas palaikytų ryšį ir kad advokatas iš tikrųjų gautų kliento nurodymus, net jei jie perduodami per tinkamai įgaliotą tarpininką. Advokatas privalo įsitikinti tarpininko įgaliojimais ir kliento pageidavimais.

3.1.2 straipsnyje kalbama apie tai, kaip advokatas turėtų vykdyti savo pareigas. Nuostata dėl advokato asmeninės atsakomybės už jam duotų nurodymų vykdymą, reiškia, kad advokatas negali išvengti atsakomybės, deleguodamas ją kitiems. Nuostata nedraudžia advokatui siekti apriboti savo teisinę atsakomybę tiek, kiek tai leidžia atitinkami įstatymai ar profesinės veiklos taisyklės, žr. 2.8 straipsnį.

3.1.3 straipsnyje įtvirtintas principas, kuris ypač svarbus tarpvalstybinei veiklai, pavyzdžiui, kai kitos valstybės advokato ar kliento, kuris gali būti nesusipažinęs su atitinkamais įstatymais ir praktika, vardu advokato prašoma nagrinėti bylą arba, kai advokato prašoma nagrinėti su kitos valstybės įstatymais, kurių jis nežino, susijusią bylą.

Advokatas paprastai turi teisę apskritai atsisakyti priimti nurodymus, tačiau 3.1.4 straipsnyje nustatyta, kad advokatas, jau priėmęs nurodymus, turi pareigą nesitraukti nuo bylos neužtikrinęs, kad bus apsaugoti kliento interesai.

3.2 straipsnio „Interesų konfliktas“ komentaras

3.2.1 straipsnio nuostatos nedraudžia advokatui toje pačioje byloje atstovauti dviem ar daugiau klientų, jeigu nėra jų interesų konflikto ir didelės tokio konflikto rizikos. Jeigu advokatas jau atstovauja du arba daugiau klientų ir vėliau tarp šių klientų kyla interesų konfliktas, atsiranda rizika pakenkti pasitikėjimui arba susidaro kitos aplinkybės, dėl kurių gali būti pažeistas advokato nepriklausomumas, advokatas turi nutraukti veiklą abiejų ar visų klientų naudai.

Tačiau gali pasitaikyti atvejų, kai tarp dviejų ar daugiau klientų, kuriuos atstovauja tas pats advokatas, kyla nesutarimų, ir kai gali būti tikslinga advokatui pabandyti būti jų tarpininku. Tokiais atvejais advokatas turi pats spręsti, ar tarp jų kyla interesų konfliktas, dėl kurio advokatas turėtų nutraukti savo veiklą. Jei

interesų konflikto nėra, advokatas gali apsvarstyti, ar nevertėtų klientams išdėstyti savo poziciją, gauti jų sutikimą ir pabandyti tarpininkauti sprendžiant tarp jų kilusį nesutarimą, ir nustoti juos atstovauti tik jei nepavyks tarpininkauti.

Pagal 3.2.4 straipsnį pirmiau minėtos 3 straipsnio nuostatos taikomos advokatams, dirbantiems profesinėje advokatų bendrijoje. Pavyzdžiui, advokatų kontora turėtų nutraukti atstovavimą, jei tarp dviejų kontoros klientų interesų kyla konfliktas, net jei tiems klientams atstovauja skirtingi kontoros advokatai. Tačiau išimtiniais atvejais Anglijos teisme atstovaujančių advokatų (angl. barristers) rūmų (angl. chambers) forma veikiančiose bendrijose, kai kiekvienas advokatas atstovauja klientus individualiai, skirtingi bendrijos advokatai gali atstovauti klientus, kurių interesai yra priešingi.

3.3 straipsnio „Pactum de Quota Litis“ komentaras

Šios nuostatos išreiškia bendrą visų valstybių narių poziciją, kad nereglamentuotas susitarimas dėl užmokesčio, priklausančio nuo bylos baigties (lot. pactum de quota litis), prieštarauja tinkamam teisingumo vykdymui, nes skatina spekuliacinį bylinėjimąsi, todėl juo gali būti piktnaudžiaujama. Vis dėlto šiomis nuostatomis nesiekama užkirsti kelio turėti susitarimų arba sudaryti juos, pagal šiuos susitarimus advokatams mokama atsižvelgiant į pasiektus rezultatus arba tik tuo atveju, jei ieškinys patenkintas ar byla baigta sėkmingai, su sąlyga, kad šie susitarimai yra pakankamai reguliuojami ir kontroliuojami, siekiant apsaugoti klientą ir užtikrinti tinkamą teisingumo vykdymą.

3.4 straipsnio „Honorarų reglamentavimas“ komentaras

3.4 straipsnyje nustatyti trys reikalavimai: bendras advokato atlyginimo atskleidimo klientui standartas; reikalavimas, kad jo dydis būtų teisingas ir pagrįstas; ir reikalavimas laikytis galiojančių įstatymų ir profesinių taisyklių.

Daugelyje valstybių egzistuoja advokatų užmokesčio reguliavimo pagal nacionalinius teisės aktus ir etikos taisyklės mechanizmai, paremti advokatūros administracijos teise priimti sprendimą, ar kitais pagrindais. Advokatų praktikos steigimo direktyvoje numatytais atvejais, kai advokatui taikomos priimančiosios valstybės taisyklės ir buveinės valstybės taisyklės, honoraro skaičiavimas gali būti grindžiamas pagal abu taisyklių rinkinius.

3.5 straipsnio „Avanso mokėjimas“ komentaras

3.5 straipsnyje daroma prielaida, kad advokatas gali reikalauti apmokėti advokato honorarą ir (arba) išlaidas, tačiau nustatoma riba pagal pagrįstą išlaidų sąmatą. Taip pat žr. 3.1.4 straipsnį dėl teisės nusišalinti.

3.6 straipsnio „Honoraro dalijimasis su kitų profesijų atstovais“ komentaras

Kai kuriose valstybėse narėse advokatams leidžiama verstis advokato praktika kartu su tam tikrų kitų patvirtintų profesijų atstovais, nepaisant to, ar jie yra teisininkai. 3.6.1 straipsnio nuostatomis nesiekama užkirsti kelio honorarų pasidalijimui tokia patvirtinta bendrijos forma. Šiomis nuostatomis taip pat nesiekama uždrausti advokatams, kuriems galioja kodeksas (žr. 1.4 straipsnį), pasidalinti honoraru su kitais teisininkais, pavyzdžiui, advokatais iš ne ES šalių narių arba su kitų valstybių narių teisininkų profesijos atstovais, pavyzdžiui, notarais.

3.7 straipsnio „Bylinėjimosi išlaidos ir teisinės pagalbos prieinamumas“ komentaras

3.7.1 straipsnyje pabrėžiama, kaip svarbu stengtis išspręsti ginčus klientui ekonomiškai naudingu būdu, įskaitant konsultacijas, ar bandyti tartis dėl taikos sutarties sudarymo arba siūlyti ginčą spręsti tam tikra alternatyvia ginčų sprendimo forma.

3.7.2 straipsnyje yra reikalavimas, kad advokatas informuotų klientą apie galimybę gauti teisinę pagalbą, kai tai įmanoma. Valstybių narių nuostatos dėl galimybės gauti teisinę pagalbą labai skiriasi. Vykdydamas tarpvalstybinę veiklą, advokatas turėtų nepamiršti, kad gali būti taikomos nacionalinių įstatymų nuostatos dėl teisinės pagalbos, su kuriomis advokatas nėra susipažinęs.

3.8 straipsnio „Kliento lėšos“ komentaras

3.8 straipsnio nuostatos išreiškia 1985 m. lapkričio mėn. Briuselyje CCBE patvirtintą rekomendaciją dėl būtinybės priimti ir įgyvendinti minimalias taisykles, reglamentuojančias tinkamą advokatų turimų klientų lėšų kontrolę ir disponavimą jomis Europos Bendrijoje. 3.8 straipsnyje išdėstyti minimalūs

standartai, kurių reikia laikytis, tačiau nepažeidžiant nacionalinių sistemų, užtikrinančių labiau visapusišką ar griežtesnę klientų lėšų apsaugą.

Kliento lėšas laikantis advokatas, net ir vykdydamas tarpvalstybinę veiklą, turi laikytis savo šalies advokatūros taisyklių. Advokatas turi žinoti apie klausimus, kylančius taikant daugiau negu valstybės narės taisykles, ypač kai advokatas yra įsteigęs veiklą priimančiojoje valstybėje pagal Advokatų praktikos įsisteigimo direktyvą.

3.9 straipsnio „Profesinis civilinės atsakomybės draudimas“ komentaras

3.9.1 straipsnyje išreiškiama 1985 m. lapkričio mėn. Briuselyje CCBE patvirtinta rekomendacija dėl reikalavimo visiems Bendrijos advokatams apsidrausti nuo rizikos, susijusios su jiems pateiktais ieškiniais dėl profesinio aplaidumo. 3.9.2 straipsnyje aptariama situacija, kai draudimo negalima įsigyti 3.9.1 straipsnyje nurodytais pagrindais.

4.1 straipsnio „Etikos taisyklės teisme“ komentaras

Šioje nuostatoje numatytas principas, kad advokatas privalo laikytis teismo, kurio procesuose jis dalyvauja, taisyklių.

4.2 straipsnio „Sąžiningas bylos nagrinėjimas“ komentaras

Pagal šią nuostatą taikomas bendrasis principas, kad rungimosi principu grindžiamame teismo procese advokatas neturi bandyti nesąžiningai pasinaudoti savo priešininku. Pavyzdžiui, advokatas negali užmegzti kontakto su teisėju prieš tai neinformavęs priešingos šalies advokato arba pateikti teisėjui daiktinius įrodymus, užrašus ar dokumentus, apie tai tinkamu laiku nepranešęs kitos šalies advokatui, išskyrus atvejus, kai tokie veiksmai leidžiami pagal atitinkamas darbo tvarkos taisykles. Tiek, kiek nedraudžia įstatymai, advokatas neturi atskleisti ar pateikti teismui jokių kitos šalies ar jos advokato siūlymų dėl bylos sprendimo be aiškaus kitos šalies advokato sutikimo. Taip pat žr. 4.5 straipsnyje.

4.3 straipsnio „Elgesys teisme“ komentaras

Ši nuostata nustato būtiną pusiausvyrą tarp pagarbos teismui ir įstatymams iš vienos pusės, ir siekimo tenkinti geriausius kliento interesus iš kitos pusės.

4.4 straipsnio „Neteisinga ar klaidinanti informacija“ komentaras

Ši nuostata numato principą, kad advokatas niekada negali sąmoningai klaidinti teismo. Tai būtina, norint užtikrinti pasitikėjimą tarp teismų ir teisininkų profesijos atstovų.

4.5 straipsnis „Taikymas arbitrams ir kitiems asmenims“ komentaras

Šia nuostata su teismais susijusios nuostatos taikomos ir kitoms teisminės ar tariamai (kvaziteisminės) funkcijos atliekančioms institucijoms.

5.1 straipsnio „Bendrieji profesijos standartai“ komentaras

Šios nuostatos, grindžiamos Perudžos deklaracijos teiginiais, akcentuoja, kad advokato profesija turi tenkinti viešąjį interesą, t. y. turi palaikyti pasitikėjimu ir bendradarbiavimu grįstus savo narių tarpusavio santykius. Tačiau tuo negalima pateisinti profesijos interesų supriešinimo su teisingumu ar klientų interesais (taip pat žr. 2.7 straipsnyje).

5.2 straipsnio „Skirtingų valstybių narių advokatų bendradarbiavimas“ komentaras

Šioje nuostatoje taip pat plėtojamas deklaracijoje nustatytas principas, kuriuo siekiama išvengti nesusipratimų santykiuose tarp skirtingų valstybių narių advokatų.

5.3 straipsnio „Susirašinėjimas tarp advokatų“ komentaras

Kai kuriose valstybėse narėse advokatų tarpusavio komunikacija (raštu ar žodžiu) paprastai laikoma informacija, kurią advokatai privalo laikyti konfidencialia. Tai reiškia, kad susirašinėjimo turinio negalima atskleisti kitiems asmenims, advokatų klientams ir, bet kuriuo atveju, tokio susirašinėjimo negalima pateikti teismui. Kitose valstybėse narėse tokių pasekmių nėra, nebent susirašinėjime yra nurodomas prierašas „konfidencialu“.

Dar kitose valstybėse narėse advokatas privalo išsamiai informuoti klientą apie visą aktualų kitos šalies naudai veikiančio kolegės susirašinėjimą, o laiško prierašas „konfidencialu“ reiškia tik tai, kad tai yra

teisinis klausimas, skirtas jį gavusiam advokatui ir jo klientui, ir kad juo negali piktnaudžiauti trečiosios šalys.

Kai kuriose valstybėse, jei advokatas nori nurodyti, kad laiškas siunčiamas bandant išspręsti ginčą ir neturi būti pateiktas teismui, advokatas turėtų pažymėti laišką priedu „tai nėra įrodymas teismui“ (angl. without prejudice).

Dėl šių svarbių nacionalinių skirtumų kyla daug nesusipratimų.

Todėl advokatai turi būti labai atsargūs susirašinėdami tarpvalstybiniu lygmeniu.

Kai advokatas nori išsiųsti laišką kolegai kitoje valstybėje narėje, remdamasis tuo, kad laiškas turi būti konfidencialus ir jo turinys gali būti žinomas tik tarp advokatų arba kad „tai nėra įrodymas teismui“ (angl. without prejudice), advokatas turėtų iš anksto pasiteirauti, ar laiškas gali būti priimtas šiuo pagrindu. Jei advokatas nori, kad laiškas būtų priimtas tokiu pagrindu, privalo tai aiškiai nurodyti laiške arba lydraštyje.

Advokatas, kuris yra tokio laiško gavėjas, bet negali atsižvelgti į laiško siuntimo pagrindą bei užtikrinti jo įgyvendinimą, privalo nedelsdamas informuoti siuntėją, kad jis laiško nesiųstų. Jei laiškas jau gautas, gavėjas privalo jį grąžinti siuntėjui, neatskleisdamas jo turinio ir jokia būdu jo neminėdamas; jei gavėjo nacionaliniai įstatymai ar taisyklės neleidžia gavėjui laikytis šio reikalavimo, jis privalo nedelsdamas apie tai informuoti siuntėją.

5.4 straipsnio „Honoraras už kliento nukreipimą“ komentaras

Ši nuostata išreiškia principą, kad advokatas neturėtų mokėti ar gauti atlyginimo vien už kliento nukreipimą, nes tai galėtų pakenkti kliento galimybei laisvai pasirinkti advokatą arba kliento interesui būti nukreiptam, kad gautų geriausią prieinamą paslaugą. Ši nuostata nedraudžia advokatams tinkamai susitarti dėl honoraro pasidalijimo (taip pat žr. 3.6 straipsnį).

Kai kuriose valstybėse narėse advokatams tam tikrais atvejais leidžiama priimti ir pasilikti komisinį atlygį, jeigu:

- a) tai tenkina geriausius kliento interesus, b) klientas yra visiškai informuotas ir c) klientas sutiko su komisinio atlygio pasilikimu. Tokiais atvejais advokato pasiliekomas komisinis atlygis yra laikomas advokato atlyginimo už klientui suteiktą paslaugą dalimi ir jam netaikomas draudimas gauti komisinį atlygį, kuriuo siekiama užkirsti kelią advokatų slaptam pasipelnymui.

5.5 straipsnio „Bendravimas su priešingomis šalimis“ komentaras

Ši nuostata išreiškia visuotinai pripažintą principą ir yra skirta tiek sklandžiam advokatų tarpusavio bendradarbiavimui skatinti, tiek bet kokiems bandymams pasinaudoti kito advokato klientu sukliudyti.

5.6 straipsnio „Advokato pakeitimas“ komentaras

Advokato pakeitimo klausimas buvo analizuojamas 5.6 straipsnyje. Jis panaikintas iš kodekso 2002 m. gruodžio 6 d.

5.7 straipsnio „Atsakomybė dėl honoraro“ komentaras

Šiomis nuostatomis iš esmės dar kartą įtvirtinamos Perudžos deklaracijos nuostatos. Kadangi nesusipratimai dėl atsakomybės už nesumokėtus honorarus yra dažna nesutarimų tarp skirtingų valstybių narių advokatų priežastis, svarbu, kad advokatas, norintis panaikinti arba apriboti savo asmeninę atsakomybę už užsienio kolegos honorarą, aiškiai dėl to susitartų sandorio pradžioje.

5.8 straipsnio „Nuolatinis profesinis tobulėjimas“ komentaras

Stebėti teisės aktų pakeitimus yra profesinė pareiga. Ypač svarbu, kad advokatai žinotų apie didėjančią Europos teisės įtaką jų veiklos sričiai.

5.9 straipsnio „Skirtingų valstybių narių advokatų tarpusavio ginčai“ komentaras

Prieš kolegą kitoje valstybėje narėje advokatas gali panaudoti bet kokias teises ar kitas priemones, į kurias jis turi teisę. Vis dėlto būtų gerai, kad tais atvejais, kai pažeidžiama profesinės etikos taisyklė arba kyla profesinio pobūdžio ginčas, prieš pasinaudojant tokiomis teisių gynimo priemonėmis būtų pasinaudota taikaus susitarimo galimybėmis, prireikus padedant atitinkamoms advokatūroms ar teisininkų draugijoms.